

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Ének

a szabadságharcz félszázados ünnepére.

1898. márczius 15.

 Irta: **Sántha Károly.**

Dallam: Jövel Szentlélek Uristen.

1. Ez a nap, mit az Ur szerzett,
Örvendezz, oh magyar nemzet!
Millió sziv mind egy hitben
Mondjon hálát Néked, Isten!
Minden szivből ima szálljon,
Ének zengjen minden szájon.
A ki e napot elhozta,
Szabadsággal megaranyozta;
Áldott legyen a nagy Isten!
2. Mennyi bú hervasztá orczád,
Édes anyánk, Magyarország!
Gondunkból nőttek bérezeid,
Siral munkból a vizeid;
Mert fiaid rabok voltak,
Élőkért sirtak a holtak.
De míg földed könnytül ázott,
Szabadság fája kivirágzott, —
Áldott legyen a nagy Isten!
3. Szent nap, napja márcziusnak,
A szemeink könnyben úsznak;
Az öröm könnyei ezek,
Melyeknek árja itt rezeg.
Tükrében a nagy mult képe:
Vértanuinak szent emléke,
S a jövőnek mosolygása:
Magyar hazánk boldogulása ---
Áldott legyen a nagy Isten!
4. Isten, Isten! Hála Néked!
Kérünk, áldd meg a te néped!

Adj belénk Istenfélelmet,
Egyetértő honszerelmet.
Szivünk-éltünket betöltse
Őseink tiszta erkölcase.
Hints fényt hazára, királyra,
Hirök kimenjen a világra,
S áldunk, Isten, mindörökké!

A lelkészi jövedelem kiegészítéséről.

Épen egy félszázad telt el, hogy hazánk legdicsőbb korszakának legszabadelvűbb törvényhozása az 1848-ik évi 20. t. cz. 3. §-ában letette a szabadság, egyenlőség és testvériség azon magasztos elvét: minden bevett vallásfelekezeti egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztetnek. — A szép elv, a bekövetkezett zivataros idők következtében, testet nem ölthetett. — A magyarhoni protestáns egyháznak, mielőtt ezen törvény áldásaiban, legalább részben, részesülhetett volna, még sok bajon, nehéz próbán kellett átmennie, meg kellett küzdenie az abszolút kormány alkotmány-romboló törekvéseivel, s a pártsek finoman kieszelt cselszövényeivel. A nemzet ma is hálásan emlékezik ezen heroikus küzdelemre, mert ez volt a hazai alkotmánynak, az elkobzott nemzeti jogoknak végső menedéke, utolsó fellegvára, a melyet, bármily igénytelennek látszott is, a hatalom minden erőlködésének bevennie nem sikerült.

A nemzet visszanyerte alkotmányát, önrendelkezési jogát, mely vívmányban oroszánrésze volt a hazai protestantizmusnak. Nem hálából, hanem magának a nemzetnek jól felfogott érdekében kívánta azóta folyton és folyton az 1848-ik évi 20.

tvezikben lefektetett elveknek életbeléptetését. A dolog azonban lassan haladt. Az alkotmány visszaállítására óta egy emberöltő telt el, s a hazai prot. egyház, az alig alamizsnának nevezhető, nevetségesen csekély államsegélynél egyebet sem kapott, a melyről csakugyan elmondhattuk, hogy nem csupán a megélhetéshez, de még az éhenhaláshoz is kevés. Míg a többi, dúsan dotált ker. vallásfelekezet, a megváltozott idők s az ezekkel karöltve járó fokozottabb igények dacára is, lépest tarthatott az államhatalommal s rendezkedhetett olyképen, hogy a túlszárnyaltatástól, vagy plane a teljes elnyomatástól tartania nem kellett, addig a szegény protestantismus, csupán önerejére támaszkodva, nem volt képes a versenyt kiállani, mely a teljes tönkremenésnek sötét árnyékát vetette előre. Középiskoláink rendezése óriási erőfeszítést igényelt, mely mellett a lelkész-fizetések, a kor kívánalmainak megfelelő rendezése, teljesen háttérbe szorult. Theologiai intézeteink lassan-lassan kiürültek; azon itjak száma, kik a lelkészi pályára hajlandóságot éreztek, évről-évre fogyott, úgy, hogy a legnagyobb matematikai pontossággal kiszámíthatuk azon időt, amikor egyházaink nagy része lelkészek nélkül marad. Egyházunk ezen legégetőbb szükségén, a tizenkettedik órában, legalább részben segíthetni van hivatva azon törvényjavaslat, melyet a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister, a lelkészi jövedelem kiegészítése czimén, az országgyűlés asztalára letett. Előttünk fekszik ezen nagy horderejű törvényjavaslat, s mialatt az törvényerőre emelkednék, jogunk és kötelességünk, saját szempontunkból, hozzászólni.

A kérdésben forgó törvényjavaslat a következő irányelveken nyugszik. A lelkészi állásokat két főcsoportra osztja: olyanokra, melyeken hazai középiskolát s legalább 3 éves theologiai tanfolyamot végzett, az előirt vizsgát megállott, felszentelt rendes lelkészek működnek, s olyanokra, kik ezen képesítéssel nem bírnak. Az elsőnek fizetését hajlandó a minister az első három éven belől 600, a további hat évben fokozatosan 800 frtra, az utóbbiakét az említett idő alatt 300, illetve 400 frtra kiegészíteni. Az eddigi jövedelem felszámítása a felekezeti hatóság útján eszközöltetik ugyan, de a minister fentartja magának a jogot, hogy az adatok helyességéről saját közegei útján meggyőződést szerezhessen. A jövedelemben beszámítandó a készpénzfizetés, a földbir-

tok haszonélvezete, a vidéken divó haszonbéri áraknak öt éves átlaga szerint, a termények, öt évi átlaggal, a munkabeli szolgáltatások készpénzben számítva, $\frac{1}{6}$ -od kezelési költség czimén való leszámításával, netaláni haszonhajtó jogok (malomtartás, halászat, révvám stb.), végül pedig a palástdíjak, az esketési stólok kivételével. Ezen összjövedelemből levonhatók a mindennemű adók és közterhek, továbbá a gyám- és nyugdíjintézeti évi befizetések, az ingatlanokra felvett kölcsönök törlesztése, végül a segédlelkész- és lótartás, valamint a fuvar költség.

A jövedelem kiegészítése végett, a törvény hatályba lépésétől számítva, egy éven belül kell folyamodni, ellenkező esetben az igény elévül. Ujjonnan szervezendő lelkészi állások csak azon esetben tarthatnak segélyre igényt, ha azoknak szervezését a minister, az egyházi főhatóság meghallgatása után, indokoltnak tartja. Viszont a most létező egyházak is elveszithetik idővel a segélyt, ha bennök a hivek száma oly csekélyre apadt, hogy a minister indokoltnak találja felhívni az egyházi főhatóságot arra, hogy ezek más egyházakhoz csatoltassanak. Egyeseknek önkényes tehervállalásából, vagy újonnan keletkezett alapítványokból eredő jövedelem az államsegélyt nem csökkentheti; ellenben oly esetben, hol az egyházközségtől nem függő okokból a jövedelem csökkent, a segély meg nem tagadható. A törvény hatályba lépte után azonban a lelkész-fizetés a minister tudta nélkül le nem szállítható. A segély megvonását maga után vonja a hamis bevallás, súlyos erkölcsi vétség, valamint a lelkész részéről államellenes magatartás, mely az 1893-ik évi 26. tvcz. 13. §-a értelmében, oly cselekményből áll, mely az állam alkotmánya, nemzeti egysége, külön állása, vagy területi épsége, továbbá az állam nyelvének törvényben meghatározott alkalmazása ellen irányul, történt legyen az akár élő szóval, akár írásban vagy nyomtatványban.

Nohát mi mindenesetre nagy köszönettel és hálával tartozunk a vallás- és közoktatásügyi kormánynak ezen törvényjavaslat benyújtásáért, s azt mondjuk, hogy Wlassics miniszter és Zsilinszky államtitkár urak neveihez fog fűződni a nagy horderejű reform kezdeményezésének dicsősége, csakhogy az oly formában, a mint contemplálva van, ki nem elégitheti jogos követeléseinket. Nem egyeseknek nyújtandó alamizsnáról, hanem az ág. hitv. ev. összegyháznak adandó oly-

nemű államsegélyről van itt szó, melylyel ez bel-
 űgyeit teljesen rendezheti, a lelkésznek hiányos,
 s a mai kor igényei mögött messze visszamaradó
 fizetéseit kiegészítheti, s ily módon magasztos
 vallás-erkölcsi feladatának megfelelehet. Ezt mi pro-
 testánsok joggal követelhetjük, nem csupán azért,
 mert erre nézve az 1848-ik évi 20. tvczikkben
 egy, eddig be nem váltott, kötelezvényt kaptunk,
 nem csupán azért, mert nyomasztó anyagi hely-
 zetünk következtében a többi, dúsan dotált ker-
 felekezetekkel a versenyt tovább ki sem bírjuk,
 de azért is, mert a prot. egyház, elemi és közép-
 iskoláinak fentartása által a hazai közművelődés
 oltárára oly áldozatokat hoz, melyeknek csak némi
 részben való visszatérítését képezi a czélba vett
 segély. Nem tévesztendő szem elől az sem, hogy
 mi lelkészek a nemzetnek bár szerény, de serény
 munkásai vagyunk, s midőn a gondjainkra bizott
 népet vallás-erkölcsileg neveljük, honszeretetre
 buzdítjuk, s a hatóságok iránt tartozó engedelm-
 mességre oktatjuk, oly szolgálatokat teszünk ha-
 zánknak, melyet számon kívül hagyni, kicsinyleni
 nem szabad. S mindennek daczára mi voltunk
 eddig a nemzet mostoha gyermekei. páriái. Meg-
 élhetésünkkel senki sem törődött, családaink jö-
 vőjére senki sem gondolt. Ha hiven és lelkiismeret-
 esen teljesített hivatásunk közben egyikünk-má-
 sikunk túlkorán áldozatul esett, szegény özvegyet
 s fel nem nevelt árvákat hagyva maga után,
 ugyan ki törődött egy inséget szenvedő, nyomor-
 ral küzdő lelkészi családdal?

Az állam összes tisztviselőinek és közhivatal-
 nokainak fizetése, a kor igényeihez mérten, idő-
 ről-időre szabályoztatnak, emeltetnek; a lelkészi
 hiványok évtizedek előtt lettek megállapítva, min-
 dentéle termény és szolgálmányokból összetakolva,
 melynek értéke nemcsak ingadozó, hanem sok
 helyütt bizonytalan, sőt behajthatlan is. A községi
 körjegyzők törzsfizetése, hogy példát is említsünk,
 ma már mindenütt 600 frt, s ehez jár a mellék-
 jövedelem, mely legalább ugyanannyira rug; en-
 nek ellenében a lelkész, kitől nem csupán hiva-
 tása, hanem maga a benyújtott törvényjavaslat is
 sokkal nagyobb kvalifikációt, egyetemi készülsé-
 get és képzettséget kíván, 600 frt évi jövedelemre
 legyen utalva, melybe beszámítatik a hiványban
 feltüntetett, de talán sohasem teljesített napszám,
 a bizonytalan stólajövedelem, s a termény, mely-
 nek piaczi ára vétetik, de a melynek minőségé-
 ről csupán annak van fogalma, ki azt szegény

hivétől elfogadni kénytelen. Ily módon még a 600
 frtos kiegészítés is illusoriussá válik. — Hatszáz
 forint garasonkint összekuporgatott jövedelem, —
 s a mai kor igényei, mily ellentétes fogalmak!
 A lelkészekről megkivánják, hogy a társadalom-
 nak számottevő tagja legyen, rangjához illőleg él-
 jen és ruházkodjék, könyvtárat gyűjtsön, műve-
 lődjék, jótékonycélokra adakozzék, gyermekeit
 állásához mérten neveltesse, s mind ennek fejében
 adnak neki 600 frt ingadozó jövedelmet. Úgy
 hisszük, hogy úgy az állampénztár mai állapota
 elbirja, valamint a lelkészi kar, ki eddigi sanyarú
 helyzetével már a jövendőt is megbűnhölte, meg-
 érdemli jövedelmének 800 frtra való azonnali ki-
 egészítését. Hiszen még ezen legjobb esetben is
 mennyire mögötte maradunk a velünk társadal-
 milag egyenrangú, egyenlő készülségű és képzett-
 ségű közhivatalnokok fizetéseinek, anyagi helyze-
 tének! Nem dúslakodni akar a prot. lelkészi kar,
 hanem tisztességes megélhetést kíván, mihez való
 jogát senkisémet vitathatja el tőle. A mi pedig a
 fizetés kiegészítés módját illeti, az nem közvetle-
 nül, hanem a legfőbb egyházi hatóság, az egye-
 tem kézbesítésével történjék. A segélyt ne egye-
 sek kapják az államtól, mert így mégis csak némi
 alamizna-látszata ez a dolognak, de kapja meg az
 összegyház egyeteme, mely legjobban tudja, hol
 legégetőbb a szükség. Ily értelemben volt szer-
 kesztve a memorandum is, mely annak idején az
 egyetemes gyűlés küldöttsége által a miniszter-
 elnöknek beterjesztetett. Ott fel van sorolva a szük-
 séglet, melyben a lelkészi jövedelmek kiegészítése
 is foglaltatik. Ily módon el lesz hárítható az au-
 tonómiai elv megsértésének látszata is. Mert ha
 a segély-nyújtás czimén a miniszter jogot kíván
 arra nézve, hogy új anyaegyházak létesítésének
 kérdésébe beleszólhasson; ha jogot formál arra,
 hogy régi anyaegyházak, csupán a lélekszám csök-
 kenése miatt affiliáltassanak, az mégis csak be-
 avatkozás a szorosán vett autonómiai ügyekbe.
 József türelmi parancsáig, mely bizonyos számú
 családtól tette függővé az anyaegyházak alakulá-
 sát, kellene visszamennünk egyházunk történeté-
 ben, hogy ily esetre praecedent találjunk. Az
 egyház érdeke úgy hozza magával, hogy némely
 helyütt, pl. a szórványokban, 100 lélek képezzen
 anyaegyházat, míg másutt talán 5—6-szor annyi-
 nak sem kell azt képezni.

A mi végül bizonyos fegyelmi ügyeknek az
 egyházi hatóságok kezén való meghagyását illeti,

úgy hisszük, hogy e tekintetben a miniszter teljesen nyugodt lehet. Erre nézve kellő bizonyítékot nyújtanak szentesített zsinati törvényeink, s az ezek alapján készült szabályrendeletek, melyek minden lelkészt feltétlenül köteleznek, s melyeknek bármi néven nevezendő áthágása sokkal gyorsabb megtorlásban részesül, mint ha a fegyelem közvetlen állami közegek által gyakoroltatnék, mely ezen felül az autonomikus elvvel sehogy sem fér össze.

Kívánságunk és óhajunk ez, hogy a lelkészi jövedelmeknek az állam részéről történő kiegészítése az autonómiát egyik ponton se érintse, annál kevésbé sértse. Ha az állam az ág. hitv. ev. egyház egyetemét oly állandó évi segélylyel látja el, melyből a csekélyebb jövedelmű lelkészfizetések 800 frtra való kiegészítése azonnal lehetővé válik, tegye azt annak tudatában, hogy leróttá egyik nagy horderejű tényezőjével szemben azon legfőbb, legszentebb kötelességét, melyet a mai korban többé elodázni nem lehetett, hogy oly vállalatba fektette tőkáját, mely a legdúsabb mértékben meghozza kamatait, gyümölcseit azon nagy szolgálatokban, melyeket a protestantismus, a vallás-erköcsi élet terjesztése s a haladás és felvilágosodás fáklyájának fennen lobogtatása által, fennállásának első pillanatától kezdve a mai napig nemzeti közéletünknek tett, s elvéhez és tradícióihoz hiven a jövőben is tenni fog.

RIESZ KÁROLY.

A lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló törvényjavaslat indokolása.

Általános indokolás.

Úgy a jelen, mint az ezt megelőző kormány a legújabb egyházpolitikai törvények tárgyalása alkalmával ismételten ígéretet tett arra nézve, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek lelkészeinek nyomasztó anyagi helyzetén segíteni fog. A legmagasabb trónbeszéd is e tárgyban határozott kijelentést tett. Ezen kijelentéseknek beváltását célozza a jelen törvényjavaslat.

A magyar állam csak a közelmúltban, a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvény alkotása alkalmával, biztosította az egyéni vallásszabadság nagy elvét és állapította meg a cultus-szabadság-

nak, a vallás szabad gyakorlatának törvényes feltételeit. Ezen rendezés alkalmával, az eddigi fejlemények alapján, két különböző alapelv, két különböző rendszer állott a magyar törvényhozás előtt. Az egyik az egyház és állam merev szétválasztásának rendszere, a melynek lényege abban csucosodik ki, hogy a vallási társulatokat a magánjog keretei közé utalja, a hol az egyház az államtól nem igényel több támogatást, de nem is tűr nagyobb befolyást, mint bármely magántársulat.

Az egyház és állam ily merev szétválasztása logikai következetességgel nincs keresztülvive sehol. Nincs az ezen rendszerre például idézni szokott Belgiumban sem, hol az egyház szükségletei az állami költségvetésben irányoztatnak elő. A hol pedig az egyházak részére állambudget létezik, ott az állam és egyház logikai következetességgel keresztülvitt szétválasztási rendszeréről nem lehet szó.

De nincs keresztülvive még magában Észak-Amerikában sem, mert az Egyesült-Államok törvényei, melyek egy oldalról például a vasárnap megülését, bizonyos istenitisztelek megtartását az államegyház rendszerének szellemében szabályozzák, más oldalról, a magánjog terén, nagyon is megszorító rendelkezéseket tartalmaznak stb.

Hazai viszonyaink között az állam és egyház merev szétválasztása gyakorlatilag kivihetetlen törekvés, jogtörténeti fejlődésünkkel homlok-egyenest ellenkezik; eredményeiben nemzeti nagy érdekeinket derékon támadná meg.

Ezért állott a magyar törvényhozás a legújabb egyházpolitikai törvények megalkotása alkalmával is egy más rendszer alapjára.

Annak a rendszernek az alapjára, a mely az állam és az egyház szétválasztásának lényegét nem a vallási közönyben, hanem abban keresi és találja föl, hogy a tárgyi hatásköröket szorosan elválasztja olyképen, hogy a mi lényegénél fogva az állam feladata, az az állam hatáskörébe esik, és viszont, a mi az egyház hatáskörébe tartozik, abba ne avatkozzék a világi hatalom.

E rendszer mellett azonban az állam a vallásfelekezeteket nem tekinti magántársulatoknak és nem oly mérvű gondozásban részesíti azokat, mint a magántársulatokat.

E rendszerhez hiven, törvényhozásunk bölcsesége, a magyar nemzet életével összeforrott

történelmi egyházakat, sértetlenül tartotta fenn eddigi közjogi állásukban.

Ezen elvi álláspontban, azon felfogás jut kifejezésre, hogy az állam a tárgyi hatáskörük szigorú elválasztása dacára azon feladatokat, a melyek megvalósítására a területén létező vallási társulatok intézményeik által törekszenek, az állami élet szempontjából nem tekinti közönbőségeknek, hanem olyanoknak, a melyek az állami lét fejlődése tekintetében is nagy jelentőséggel és értékkel bírnak. Az állam külső eszközeivel más célokat követ ugyan, mint a vallási társulatok, de céljaihoz az ethikai alapot és tartalmat a területén létező vallási társulatok működéséből meríti. Ezen történelmi tényből önkényt következik, hogy az állam saját jól felfogott érdekében jár el, saját céljainak könnyebb megvalósítását mozditja elő, a midőn az állam társadalmával történetileg összenőtt vallási társulatok sikeres működését minden lehető eszközökkel előmozdítani törekszik.

A vallás szabad gyakorlatáról szóló törvény tárgyalása alkalmával jeleztem, hogy a történelmi egyházak közjogi állását fentartjuk, nem akarjuk azok történelmi fejlődését lezárni, sőt ellenkezőleg tovább kívánjuk azt fejleszteni és pedig oly irányban, hogy a tárgyi hatáskörök szétválasztásának elvét szem előtt tartva, az állam a történelmi egyházakkal, a törvényesen bevett vallásfelekezetekkel karöltve és egymást támogatva minél sikeresebben működhessék az állampolgárok szellemi s anyagi művelődésének előmozdítására.

Ezen továbbfejlesztés egyik kiváló fontos tényezőjét fogja képezni a jelen törvényjavaslat által tervbe vett jövedelmi kiegészítés.

A vallásfelekezetek intézményeiben a nép életére a legnagyobb jelentőséggel és befolyással bírnak a lelkészi állások. A vallás szolgálói közül különösen a lelkészek azok, kik a néppel a lelki szükséglet kielégítése céljából nap-nap mellett érintkeznek, felekezetük híveit az élet nehéz küzdelmei közt tanácsokkal és lelki vigasztalással támogatják. Innen azon nagy befolyás, a melyet a lelkészkezdő papság a népek társadalmi életére, vallási és erkölcsi művelődésére mindenütt és minden időben gyakorolt és gyakorol jelenleg is. De innen van az is, hogy az államot a fentebb kifejtett alapelvhez képest a lelkészségi intézmény érdeklő legközelebről s hogy az állam elsőrendű kötelessége mindazt megtenni, a mit saját hatás-

körében a lelkészi intézmény emelésére és célfelelőbb működésére nézve megtehet a nélkül, hogy ez által a vallásfelekezetek autonom hatáskörébe avatkoznék.

Ezen megfontolás, a lelkészi állás nagy jelentősége, már régebben, midőn az állam és egyház egybeolvadt, arra vezette az államokat, hogy a lelkészi intézmény fejlesztésében tevékeny részt vegyenek, és az uralkodó vallásfelekezet lelkészeit anyagi támogatásban is részesítsék. Az unio megszüntetése és a tárgyi hatáskörök szétválasztása az állam ezen feladatát nem szüntette meg, hanem inkább a támogatás kötelezettségének körét a paritás alapján tágította.

Nem szorul bővebb indoklásra azon tétel igazsága, hogy a lelkész csak akkor felelhet meg igazán magasztos feladatának, ha nem kell anyagi gondokkal küzdenie, ha legalább az állásszerűen méltán igényelhető anyagi eszközök rendelkezésére állanak. Valamint kétségtelen az is, hogy a lelkészi fontos hivatáshoz megkívánt magasabb műveltséggel bíró egyének csak akkor fognak elegendő számban a lelkészetre vállalkozni, ha a lelkészi állással összekötött jövedelemből a legszükségesebb anyagi igényeiket fedezhetik.

A lelkészek állásszerű ellátásáról gondoskodni a helyes elvi álláspont szerint a vallásfelekezetek feladata. Erre nézve a kath. egyház külső kormányzati joga a történelmi fejlődésben számos üdvös rendszabályt létesített. Ennek dacára ugyancsak a történelmi fejlődés azt tanúsítja, hogy sem a katolikus egyház, sem a későbbben keletkezett vallásfelekezetek nem rendelkeztek mindenütt és mindenkor a lelkészkezdő papság állásszerű ellátására szükséges anyagi eszközökkel.

Az állam által nyújtott anyagi támogatás módzatai az egyes államok szerint a részletekben nagy eltérést mutatnak. Így némely államokban a kongrua bizonyos fokozatokban van megállapítva, a mely fokozatok vagy a lelkész szolgálati éveivel, vagy a hívek számával, vagy más ténykörülmenyekkel vannak kapcsolatban. Ellenben másutt, mint például Olaszországban, a kongruának ilyen fokozatai nincsenek, hanem a kongrua minden lelkészi hivatalra nézve egy bizonyos összegben (800 lira = körülbelül 400 forint) van megállapítva.

Franciaországban, Belgiumban, Elzász-Lotharingiában a hívek száma szerint fokozódik a

kongrua nagysága és a hitfelekezetek szerint is különböző. Átlag 450—1.500 forint között ingadozik.

Bajorországban a kongrua egyrészt a hivek, másrészt a lelkész szolgálati évei szerint fokozódik, holott Poroszországban és a legtöbb német államban csak a lelkész szolgálati évei szerint. A kongrua nagysága 900—2.000 forint között változik.

Ausztriában a kongrua tartományok szerint különböző összegekben van megállapítva és változik a szerint, a mint a lelkészi állás a fővárosokban, illetőleg ezek közelében, gyógyhelyeken, népesebb vagy kevésbé népes községekben van rendszeresítve. A legkisebb kongrua 500 forint, a legmagasabb (Bécsben) 1.800 forint.

Alapelvileg azonban az egyes államok által nyújtott támogatás módozatai két főcsoportba oszthatók a szerint, a mint az állami támogatás valóságos állami fizetés, vagy pedig egyszerű jövedelmi kiegészítés jellegével bír.

Az előbbi esetben az állam által elismert felekezetek lelkészei, mint az állam hivatalnokai, rendes évi fizetést húznak és ez képezi fő jövedelmi forrásukat, a mely mellett a lelkészi hivattal járó egyéb jövedelmek (stóladijak, mise, stipendiumok stb.) csak járulékos természettel bírnak és az állásszerű ellátáson kívül esnek. Így van ez különösen Franciaországban és Belgiumban.

A másik rendszer szerint a lelkészek ellátásáról első sorban az illető vallásfelekezet gondoskodik, a lelkészi jövedelem főalkatrészét a lelkészi hivattal összekötött járandóságok képezik és az állam csak kiegészítőképen lép fel, csak bizonyos mérvű jövedelmi kiegészítést ad azon lelkészeknek, a kik lelkészi hivataluk után az állam által meghatározott állásszerű jövedelemmel nem bírnak. Ezen rendszer uralkodik a német birodalom egyes államaiban és Ausztriában.

Úgy az egyik, mint a másik rendszernél a lelkészek, illetve a lelkészi állások rangszerű jövedelme bizonyos fokozatok szerint van megállapítva, a lelkészek szolgálati idejéhez, korához vagy pedig a hivek számához és egyéb tárgyi körülményekhez képest.

A magyar állam e tekintetben sem maradhat el tovább a nyugoti államoktól. Hiszen egykoron előljárt az uralkodó katolikus egyház lelkészeinek segélyezésében, mely a királyi kincstár ter-

hére még III. Ferdinánd alatt 1650-ben vette kezdetét.

Hazánkban már régebb idő óta általán érzett szükséglet, hogy a hivek lelki gondozásával foglalkozó papság anyagi helyzete, ott, a hol ennek szüksége mutatkozik, a kor igényeinek és az állás fontosságának megfelelően javíttassék. A közvélemény évek óta mind fokozottabb mértékben követeli, hogy az állam a törvényesen bevett vallásfelekezetek lelkészeit anyagi támogatásban részesítse. Elismerése ez azon kétségbevonhatlan ténykörülmenynek, hogy a vallásfelekezetek nálunk is úgy, mint a többi európai államokban, a lelkészek állásszerű ellátásához a szükséges anyagi eszközökkel nem rendelkeznek.

A lelkészi intézmény fejlődése az anyagi ellátás szempontjából egyik vallásfelekezet kebelén belül sem egyenletes; a történelmi fejlődés e téren sehol sem volt képes a kor igényeinek megfelelő javulást előidézni és kellő mértékben nivellirozó hatást gyakorolni. A gazdagon javadalmazott lelkészek mellett mindenütt nagy számmal találunk olyanokra, a kik az állásszerű ellátás minimumát is nélkülözni kénytelenek.

Mindez elkerülhetlenül szükségessé teszi, hogy az állam a törvényesen bevett vallásfelekezet sokkal nagyobb mértékben részesítse anyagi támogatásban, mint az eddig történt, és hogy az állásszerűen nem javadalmazott lelkészek állami segélyezése nálunk is ép úgy, mint a nyugoti államokban, törvényhozás útján rendszeres intézménynyé tétessék.

Az állam által nyújtott anyagi támogatás nálunk a tényleges létviszonyoknak megfelelően csak is jövedelmi kiegészítés formájában jelentkezhetik. Azon alapelv továbbra is teljes erejében fentartandó, hogy a vallásfelekezetek maguk tartoznak lelkészeik állásszerű ellátásáról gondoskodni. Az állam csak kiegészítőképen és csak ott nyújt támogatást, — jövedelmi kiegészítést — a hol a lelkész a hivatala után járó jövedelmekből állásszerű ellátást nem nyerhet.

Ezen elvi álláspont természetszerű következménye, hogy az állam csakis az általa meghatározott minimális jövedelem erejéig nyújthat jövedelmi kiegészítést. Ennél nagyobb mérvű anyagi támogatást a jelenlegi pénzügyi helyzetünk sem enged meg, de nem is volna az kellőképpen indokolt, mert mindegyik vallásfelekezetnek módjában áll a hivatásukban érdemesebb vagy korosabb

lelkészeket nagyobb jövedelemmel bíró lelkészi állásokkal jutalmazni.

A kormány a jövedelmi kiegészítés intézményszerű létesítése által korántsem kívánja ugyan a vallásfelekezetek autonóm jogkörét érinteni, mi-ért is a jelen törvényjavaslat semmi oly rendelkezést nem tartalmaz, mely az állami kormányzatnak a tőfelügyeleti jog körén túlterjedő befolyást biztosítana; mindazonáltal szükségesnek tartottam biztosítékokról gondoskodni azon irányban, hogy az állami csak olyan lelkészeket segélyezzen, a kik kifogástalan erkölcsi életűek, magasztos hivatásuknak teljes tudatában vannak és államellenes cselekményt nem követnek el.

Mint hogy a jelen törvényjavaslat az állami segélyt intézményszerűen törekszik létesíteni és ehhez képest a jövedelmi kiegészítést állandóan az egyes lelkészségekhez köti, gondoskodás történt aziránt is, hogy a szabályszerűen megállapított jövedelmi kiegészítések más czélokra fordíthatók ne legyenek és a lelkészi állással egybekötött jövedelmek megállapításánál az állami kincstár rövidséget ne szenvedjen. Mindennek tüzetesebb kifejtése azonban a részletes indokolás keretébe tartozik.

Nem akarom állítani, hogy a törvényjavaslatban foglalt rendelkezések minden igényt teljes mértékben ki fognak elégíteni, de azt kétségtelennek tartom, hogy oly intézmény alapját rakjuk le általa, mely közéletünk egyik sajnó sebének lesz hivatva orvosolni és melynek nagy horderejét és üdvös hatását a magyar állam közéletében csakhamar érezni fogjuk.

BELFÖLD.

Lelkésziktatás. A pusztaföldemesi ág. h. evang. kis egyházban (Pozsonymegyei esp.) új lelkésze Maschena József iktattatott be hivatalába febr. 20-án. Az iktatást végezte a főesperes helyett Endreffy János felsőszelii lelkész, szólva 1. Tim. 4, 12—5. alapján a hivatalába lépő lelképásztor lelkiismereti kérdéseiről: milyen feladat vár reám, hogyan kezdjek munkámhoz, (milyen legyek én,) mit várhatok munkám után, — szivből jövő, megható beszédben az iktatandóhoz, mire ez Máté 5, 13—16. alapján tartotta szószéken beköszöntő beszédét. A kis gyülekezet örömnapot ült annál inkább, mert nehéz viszonyok következtében közel volt, hogy

affiliálják; de esperességi és kerületi határozat következtében megtartatott önálló egyháznak ezen régi artikuláris egyház és lelkész választhatott. Örömeben részt vett a helybeli róm. kath. plébános meg a községi előljáróság is.

Dr. Hase Károly emlékéhez. Alig van valaki a német egyetemeken, ki kutatásai, előadásai és irodalmi termékei által nagyobb szolgálatot tett volna a prot. egyháznak, mint Dr. Hase Károly. 60 évig tartó tanári működése alatt a jénai egyetem tanszékén szóval és írásban hatott a prot. öntudat ébresztésére és az egyháztörténet terjesztésére. Ezerekre és ezerekre felmegy azok száma, kik az ő ihletett ajkairól fakadó előszót hallották és sziveikbe vették egyháztanát, vagy írott műveit olvasták és méltatták. Magyar ev. egyházunk sok tanára és lelkésze volt Hase tanítványa, ki különös előszeretettel viselkedett a magyarok iránt. Ki nem is ült mint tanítvány Hase lábainál, legalább olvasta és tanulmányozta mindég nagy feltűnést okozó műveit, melyek egymásután megjelentek, mint: „Kirchengeschichte, Lehrbuch Zunächst für akademische Vorlesungen, Leipzig 1854“ . . . „Hutterus redivivus, oder Dogmatik der ev. lutherischen Kirchenlehre, Leipzig 1855“ . . . „Handbuch der prot. Polemik, gegen die röm. katholische Kirche, mely a döntő érveknek egész tárházát a róm. egyház ellen magában foglalja és a protestáns egyetel által magyar nyelven is ki lett adva 1874-ben. Az utolsó időben is, mint aggastyán, ifjú szorgalommal, tüzzel és lelkesedéssel tanított és forgatta a tollat egyházunk szolgálatában. Száz éves szülőnapja megörökítésére, mely aug. 25-ikére 1900-ban esik, a háladatos prot. egyház, a Hase tanítványai és tisztelői érez vagy márvány szobrot akarnak a dicsőültnek emelni. A felhívások ez iránt mindenfelé szétküldettek. Az alólírott is kész adományokat e kegyeletes czélra elfogadni és a rendeltetés helyére tovább szállítani. A kegyes adományok a lapok útján fognak nyugtáztatni. Szepes-Bélán, 1898. febr. 15. Weber Samu ev. lelkész és Hase tanítványa.

A Zpevník igazgatósága Budapesten tartott gyűlésében elhatározta, hogy symbolikus könyveinket tót fordításban kiadja még ezen évben. Vajjon mikor jelenik meg a magyar fordítás?!

Az egyetemes pénzügyi bizottság mult héten tartotta meg gyűlését; az egyéneknek adott segélyt teljes mértékben megadhatja az idén is, de az intézetek segélyéből kénytelen némi levonást eszközölni. A „hivatalos lapra“ nem adhat segélyt.

Az erdélyi protestáns papság küldöttsége átadta kérvényét a miniszerelnöknek, a vallásügyi miniszernek, meg a képviselőház elnökének. Mind a három nyájasan fogadta a küldöttséget, nagy elismeréssel szolt a papság magasztos hivatásáról.

de a kérést teljesíteni nem lehet — szerintök — az állam pénzügyi viszonyai miatt. Különös helyzet! A küldöttség erkölcsi, társadalmi, nemzeti és politikai szempontból kiszámíthatatlanul fontos papi állások fizetését kéri 800 frtra kiegyenlíteni, egyetemi képzettséggel bíró, csalálos férfiak részére, kiknél ez a 800 frt nemcsak a minimum, hanem legtöbbször egész életükre a maximum is; és a kérést teljesíthetlenné mondják olyan férfiak, a kik három évi ministerkedés után 8000 frtot kapnak évenként nyugdíj gyanánt, pedig legtöbbjük amúgy is gazdag ember s többféle hivatalból kapnak gazdag fizetést. Az állam pénzügyi helyzete pedig a most megjelent hivatalos kimutatás szerint olyan, hogy a különben kedvezőtlen 1897-dik év 15 millió fölösleggel záródott. Különös! A kinek van, annak adatik.

A kraszkói egyház (kishonti esperesség) febr. 16-án tartott közgyűlésében a magyar nyelvű istentiszteletek tartását egyhangulag visszautasította.

Özv. Ráth. Károlyné, özv. Berzsényi Miklósné, született Ajkay Juliánna nevére a „Dunántúli ev. egyhk. ének- s zenepártoló egyesület“ javára 100 frtos alapítványt tett.

A zólyomi ev. egyházmegye Kuzma Adolf tót-pelsőczyi lelkészt választotta alesperessé.

1897. adományok a budapesti protestáns országos árvaház karácsonyfájára. Kovácsy Sándorné gyűjtőívén 370 frt 60 kr. Liedemann Sámuelné gyűjtőívén 154 frt 50 kr. Lux Edéné gyűjtőívén 37 frt 50 kr., Rik Gusztávné gyűjtőívén 30 frt, Szilassy Aladárné gyűjtőívén 97 frt, Végh Arthurné gyűjtőívén 28 frt, Az egyesületi tagdíj-szedők ivén 37 frt 80 kr., Brocskó Lajos igazgató gyűjtőívén 170 frt. Főösszeg 2480 frt 30 kr. — A telj. cz. gyűjtőknek és adakozóknak nagylelkűségükért az árvák nevében szives köszönetét nyilvánítja a protestáns országos árva-egyesület választmányja.

Felhívás. Közeledik márczius 15. Ugy tudom, hogy e félszázados emléknapot minden gyülekezet és iskola megünnepli pártkülönbség nélkül. Ez ünnepre alkalmi éneket irtam a „Jövel Szentlélek Uristen“ ismert fölséges dallamára s így ez éneket nemcsak ág. hitv. ev. hiveink, hanem az ev. ref. testvéregyház hivei is használhatják. Énekemet példányonként két krajczárjával adom. Tisztelettel kérem mind az ág. hitv. ev., mind az ev. ref. lelkész, tanár és tanító urakat, kik énekemet megrendelni óhajtják (ily célra szivesen ad a nép 2 krt.) hogy a megrendelést, az énekekért járó összegnek utalványon hozzám küldésével, mielőbb eszközölni sziveskedjenek. Tisztelettel Sár-Szentlőrinczen, Tolnam. 1898. febr. 15. Sántha Károly ev. lelkész.

A Luthertársaság népies iratokat akart kiadni s pályázat által is buzdítani kívánta az író-

kat czélnak megfelelő művek beküldésére. A pályázat nagyon soványan ütött ki: csak 6 munka érkezett be, de ezek közül is 4 ugyanazon tételtől ir.

A M. Prot. Irodalmi Társaság ez évi közgyűlése ismét vándorgyűlés lesz, még pedig Kolozsvár városában. A Társaság titkára, Szóts Farkas, a mult héten ez ügyben Kolozsvártt járt, a hol az erdélyi püspök, a kolozsvári két prot. egyház előljárósága, a theol. tanári kar, s a Társaság kolozsvári tagjai részéről a legelőzékenyebb fogadtatásban részesült. A közgyűlés valószínűleg május hónapban tartatik meg, előkészítését és rendezését a kolozsvári tagtársak voltak szivesek magokra vállalni. — A Társaság „Koszorú“ című népies kiadványai tárgyában a választmány határozatát ez alkalommal közölte a titkár a füzetek újból fölkerült szerkesztőjével, dr. Kecskeméthy István theol. tanárral. E határozat szerint a f. 1898-dik évben ismét 10 új Koszorú-füzetet ad ki a Társaság, melynek áldozatkész másodelnöke, Hegedűs Sándor úr, az új füzetek írói és szerkesztői honorariumát, mintegy 500 frtot újból magára vállalta, mivel immár az ötödik ötszáz frtot bocsátja a Társaság rendelkezésére. A „Koszorú“ ez évi füzetei mind 4 kros füzetek lesznek. Tárgyuk: keresztyén vallási és erkölcsi eszmék népszerűsítése és szemléltetése történet, elbeszélés, rajz, életkép vagy párbeszéd alakjában versben vagy prózában. Kidolgozásuknál fődolog az erőteljes, tiszta evangéliumi keresztyén szellem és a népszerű, magyaros nyelvezet. A dolgozatok, melyek a „Koszorú“ ismert alakjában kis 8-adretű nyomtatott ivenként 24 frtjával díjaztatnak, legkésőbb június 1-ig a „Koszorú“ szerkesztőjéhez, dr. Kecskeméthy István theol. tanárhoz Kolozsvárra küldendők. Irod. Társaságunknak ezt a határozatát tisztelettel ajánljuk népies vallásos íróink munkás szeretetébe. Szóts Farkas, a M. Prot. Irod. Társaság titkára.

Kecskemét. Az ev. egyháznak az 1897-ik évben rendes költsége volt 2881 frt 90 kr., rendkívüli költsége; 200 frt, a helyi papi özv.-árva-segélyalapnak átadott 161 frtot, összesen: 3242 frt 90 kr. Jövedelme: 4955 frt 50 kr. és így vagyonomelkedésre maradt a jövedelmi többletből 1692 frt 40 kr. Helyipapi özv.-árva-segélyalapja decz. 31-ikén (2-ik év) 866 frt 27 kr. (Ennél évi emelkedés 234 frt 37 kr.) — Lélekszáma, filiák és szórvánnyal együtt 1011. Született 42, elhalt 30. Konfirm. 22. Házasság hirdtetett 9 pár, eskettetett 7 pár, két vegyes pár a ref. egyháznál esküdt. Gyermekeligérés nem történt. A r. k. vegyes párok nálunk esküsznek, mert reversalist nem adnak.

Az „Evang. Theologusok Otthonára“ 1897. okt. 1-től decz. 31-ig adakoztak: Pozsony-

megei esperesség 40 frt, Meltzer Károly és Vraný V. tanítók gyűjtése Sub Lechnitz 2 frt 50 kr., Ev. egyház Körmöczbánya 10 frt, Kaiser Lajos tanító Bazin 1 frt, Koltay Rezső Pozsony 50 kr., Balogh Elemérné Pozsony 25 kr., Kéler Irénke Pozsony 25 kr., Mózér Bella Pozsony 25 kr., Trsztyénszky Jolán Pozsony 25 kr., Özv. dr. Dilenberger Emilné Pozsony 25 kr., Perselypénz 3 frt 50 kr., Masznyik Erzsike Pozsony 25 kr., Karcsu Zsigmond dr. Pozsony 25 kr., Farkas Anna Pozsony 25 kr., Koch József Pozsony 25 kr., P—y Z. Pozsony 25 frt, Márton Jenő Pozsony 50 kr., Pfaff Károly 50 kr., „Auóta“ 10 kr., Hörk J. Pozsony 25 kr., Túróci esperesség Sárkány Sámuel-alapítványa 100 frt, Dunáninneri kerület járuléka 160 frt, Dr. Jeszenszky István Pozsony 50 kr., Ev. gyámintézet Récese 1 frt, Miklósfalvi egyház 12 frt 50 kr., Banczik Sámuel Pozsony 25 kr., Petrovits László Nyitra 50 kr., Bányakerületi ev. gyámintézet 56 frt 38 kr., Württembergi G. A. főgyelet 58 frt 79 kr., (100 Mk). Satu Lázár Pozsony 15 kr., Ábrahám 18 kr., Csárdás Szigfrid Pozsony 15 kr., Csanád-csongrádi esperesség 15 frt, Csanád-csongrádi ev. gyámintézet 5 frt, Gaal Mózesné Pozsony 1 frt, Járfalvi egyház 6 frt 50 kr., Neudorf-vinkovcei egyház 2 frt, Ruszti egyház 7 frt 50 kr., Kissomlyói egyház 5 frt, Gölniczbányai egyház 10 frt, Zimmermann Andor ev. lelkész Gölniczbánya 2 frt, Palotai Cyrill Gyula 10 kr., Gálosi egyház 16 frt 80 kr., Zurányi egyház 10 frt 50 kr., Levél-egyház 10 frt 50 kr., Rajkai egyház 10 frt, Özvegyasszony, Gálos 1 frt, Bálvány Mihály Pozsony 10 kr., Ujlaki Neisziedler Károly képviselő Pozsony 5 frt, Nagyszombati egyház 10 frt, Kölcsei egyház 3 frt, Bortnyik György lelkész, Kölcse 3 frt, Dr. Kéler Zoltán Budapest 10 frt, X. Pozsony 25 kr., Günther M. N. 50 kr., Horváth Sándor Budapest 1 frt, Horváth Mihály Budapest 20 frt, Moczkovcsák Ernő gyűjtése Grinád 50 kr., Bácsszerémi esperesség 50 frt, Graiziger Kornél F.-Lövő 1 frt, Madár Mátyás lelkész, Felpéc 1 frt, Hefty Frigyes dr. Budapest 5 frt. Összesen 678 frt 75 kr. Az eddigi begyűlt adományok összege 9284 frt 75 kr. A kegyes adakozóknak hálás köszönet! Az Otthont pedig újólaj ajánljuk hit-rokonaink meleg pártfogó szeretetébe! Pozsony, 1898. jan. 1. Dr. Masznyik Endre igazgató, Kovács Sándor, az Otthon felügyelője.

IRODALOM.

„**Confirmandenbüchlein**“ című IV. kiadásban megjelent konfirmációi tanításonkat tisztelettel ajánlom a nagytiszteletű lelkész urak figyelmébe. Szepes-Bélan, Weber Samu ev. lelkész.

Evang. Glocken. „Nyíltan meg kell vallanunk, hogy az állam segélyét másképp kértük és másképp gondoltuk, hogy azt vártuk: az állam, mint más felekezetek a király bőkezűségéből állami birtokból jó részt kaptak, a mi egyházunknak is, mely a polgárok szellemi javáért és a hazai műveltségért éppen annyit, ha nem többet áldozott, mint a gazdagon ellátott felekezetek, megfelelő adományban fog részesíteni, s azt azután, ha a kormány ellenőrzése mellett is, egyházi szükségseink fedezésére fordítjuk. Erre most már semmi kilátás. Az állam csak apránként ad, s a mellett mind nagyobb befolyást vesz igénybe egyházi viszonyainkra. Önkormányzatunk féltékenyen őrzött kincse mind inkább elvész. Világi uraink és egyházunk vezetői az állam iránt akkora bizalommal vannak eltelve, hogy az állam erősítése végett még többet is oda adnának, nem gondolva meg, mennyire gyengül az által az egyház. Pedig egyet nem szabad elfelejteni: ha most a kormány jóakarata őszinte is egyházunk iránt, jöhetnek idők és kormányok, hogy a segély elfogadása az egyházra nézve valóságos veszélylyel lesz összekötve.“

Dunántúli prot. lap. „Szegény lenézett apostolok! 12 évi tanulás után, 26 vizsga és két diploma mellett nektek csak 600 forintos fizetés jár az Ur 1898-ik esztendejében, mely bőven elég kenyérre talán, meg palástra, de hogy lapot, könyvet miből vesztek, s vesztek-e? gyermekeiteket miből taníttatjátok, egyre minimo 200 frtot számítva? ahhoz, azt meglátni nincs szem, nincs szív, mely megessen. Ezért került fájdalmad az alkotmányosság háta megé, épülete alá, ezért emlegeti azt, ezért kész ma kezét fogni az elégtelennel a hazai téren is. Bármint legyen is a dolog, a tervbe vett állami alamizna (600 frt) felett napi rendre térni nem szabad. — Nekünk van törvényes alapunk az 1848. XX. törvényezikk. Az, a ki ennek beváltását követeli 50 év múlva, legalább is áll oly törvényes alapon, mint az alamizna. Nekünk alamizna nem kell, hanem kell maga a törvény alapjani megoldás. Ezt kérjük, várjuk országosan, az utolsó órában. Ma a húr már igen feszült, mert minő a helyzet? Az egyházpolitikai törvények népünket figyelmessé tették arra, hogy másként is lehet, mint eddig volt, ezért fizet értéktelen terménnyel, vagy nem is fizet, perelteti magát — sajnos — s fenyeget a kilépéssel. Akár-mint forgassuk is a dolgot, egyház, állam nem térhet ki azon meggyőződés elől, hogy a lelkészi kar anyagilag károsítva van, s hogy ezért kárpótlást joggal követelhet és joggal követeli, hogy működésével ellenszolgálmányul állásának megfelelőleg díjaztassék, akár az egyház, akár az állam által. Legkevesebb tehát az, hogy az állam törvényileg biztosítsa: 1. A lelkészi fizetések azonnali 800 frtra emelését. 2. Évenkénti 20% hozzáadásával a 800 frtnak 1000 frtra emelését 10 év

alatt. 3. Az 1000 frt után ötödévenként 100 frt pótlékkal az 1000 frtnak 25 év alatt 1500 frtra emelését. Egy 800 forintos lelkészi fizetés 10 év alatt lenne 1000 frtos, 15 év alatt 1100 frtos, 20 év alatt 1200 frtos, 25 év alatt 1300 frtos, 30 év alatt 1400 frtos, 35 év alatt 1500 frtos. Nekem teljes meggyőződésem az, hogy tisztességes megélhetést követelhetünk az egyháztól és az államtól, és a 600 frtos alamizsnát nem is kellene elfogadnunk s jaj nekünk, de jaj a hon békéjének is, ha a protestáns egyház belenyugodnék a miniszteri tervezetbe. Inkább semmi, mint ez. A jóságos Isten sem segít többé rajtunk, ha most nem vigyázunk.“

Keresztény ujság. „Könnyű belátni, hogy ezekkel az intézkedésekkel könnyen vissza lehet élni, s bizony ellehetünk rá készülve, hogy választások idején és után mindig lesz sok olyan pap, akitől a segílyt megvonják. De hát nem is a segítség ennek a javaslatnak az igazi alapja, hanem az, hogy az egyházak szabadságát megtörje. Most már csak az a kérdés, hogy a nem katolikus egyházak fel fognak-e ülni ennek a tervnek, s belehajtják-e nyakukat a járomba, melyből többé aligha lesz számukra menekülés.“

Pesti napló. „Gondoskodik a javaslat róla, hogy a lelkészek közül a legszűkebb viszonyok között élőknek jusson kárpótlás azért, amit az egyházpolitikai reformok által anyagi tekintetben vesztek.“ — Nagyon téves felfogás! Az egyházpolitikai törvények előtt kértük a fizetések rendezését, ez tehát nem kárpótlás az elvesztett jövedelemért; ha pedig csakugyan kárpótlás volna: miért nem kapnak kárpótlást azok is, a kiknek fizetése megüti a 800 frtot? Azokat kárpótlás nélkül illik és szabad az államnak megkárosítani?!

Schellwien, Nietzsche und seine Weltanschauung. Leipzig (A. Janssen) 1897. 50 l. Ára 1 márka. Nietzsche-ről, erről a lipesei megőrült filozófusról s a keresztyénség erkölcsi tábláit a jezsuiták módjára megsemmisítő „úri moráljáról“ dr. Szlávik M. irt először magyarul az „Athenaeum“ 1896. évfolyamának 3-ik füzetében. Ma már egész irodalma van, s mivel a keresztyénséget létalapjában támadja, azért őt hallgatással mellőznünk nem lehet. Szerző nem érinti az anarchista filozófusnak a keresztyénséghez való romboló viszonyát és tisztán csak philos. alapjainak és feltételeiben ismerteti az ő „korszerűtlen“ világnézetét. Teszi pedig ezt egy bevezetésben és 4 fejezetben. Bevezetésében nem osztjuk szerző ama nézetét, hogy „Nietzsche alap-gondolatai egységesek, egy forrásból eredők és összefüggők,“ sőt inkább úgy találtuk, hogy az új lipesei morálprédikátor nagyon is szereti a problematikus formát, a talányos kifejezőmódokat s az aphoristikus ötletszerű gondolatokat. Nietzsche világnézetének psychol. alapja az akarat causalitá-

sában van, mely szerint minden ösztönünk és gondolkozásunk a hatalomhoz való akarat kifolyása. Az ismerő tehát egyúttal az akaró lény, kinek minden ténykedése csupa akarat. Egyedül a hatalomhoz való akarat az életprincipiuma, megvalósítója az ember fölötti lény („Übermensch,“) megvalósulásának eszköze a gyöngéket könyörtelenül feláldozó „úri morál.“ A 2-ik fejezetben szerző Nietzsche morálját ismerteti, a melynek főelve, hogy a jó és a rossz csak relativ értékt fogalom. A jó az erős és előkelő, a rossz a gyönge és alázatos. S itt a keresztyénség „elmúlt zsidós szolgái morálja“ helyére a hatalmasaknak szóló „új úri erkölcsi értéktáblát“ állított fel, a melynek főszabálya a féktelen egyéni szabad akarat. Végül a 3-ik fejezetben Nietzsche jogi elveit s a 4-ikben az ő pessimistikus világfájdalmát bírálja a szerző. Szerintünk ez a Nietzsche már ideges korszakunknak egyik német tudós specialitása, a kinek némi philos. jelentősége legfeljebb az akarat-erős személyiség ösztöneinek hangsúlyozásában s a mai meszterkelt kultúra egyenlősítő túlzásainak kérlelhetlen földerítésében kereshető. (sz.)

Debreczeni prot. lap. „Felekezetünk szempontjából bírálva a törvényjavaslatot, habár az, csak a családi nyomorúságon segít, csak annak veszi elejét, hogy a papi család tagjai télen szakmalkalában ne járjanak és papjaink szociális tekintetben jövőre ne legyenek társadalmi nullák — állami, pénzügyi szempontot tekintve — el kell fogadnunk; a magyar állam szegény; miniszteri, főispáni nyugdíjak nagy összeget elnyelnek, a szegény prot. pap az oka, „mért nem született belső titkos tanácsosnak“ — a pénzügyi szempont előtt meg kell hajolnunk; de nem mondhatunk le, és nem mondunk le azon hitünkről, hogy feljön hazánkban is a teljes vallás egyenlőség éltető napja, és a nemzet törvényhozása nem csak előhozza, de életre támasztja azt az eszmét, melyet az 1844. orsz. gyűlés aug. 29-én tartott kerületi ülésén Borsodmegye hires követe e szavakkal tett le: „e tárgy jelen állapotában a jövőendő feltámadásig nyugalomba helyeztessék.“

Mi magyar protestánsok hiszünk e feltámadásban!

A törvényjavaslatban — a mi prot. felekezetünkre életkérdés — nem találunk semmit. a mi egyházunkat fentartó egyháztagjainak helyzetén segítene; e javaslat szerint marad minden jelen nehéz, majdnem elviselhetlen állapotában, a javaslat 15. §-a arra, hogy t. i. kedvezőbb helyzet állhasson elő, kellő garanciát épen nem nyújt; mi azt vártuk, hogy az államkormány, melynek hű értesülése van arról a nagy áldozatról, melyet hitsorsosaink úgy a népnevelés, mint egyházuk fentartása — s majdnem mindenütt a nemzeti miszióból teljesítenek; a kormány tudja, látja azt, hogy érdekében ez áldozat terhei alatt összeros-

kadunk, megállapítja bizonyos százalékát az állami adónak, melynél magasabbal az egyház tagjait az autonomia sem terhelheti — és ezeket tekintetbe véve, ily számítás alapján rendeli el, illetőleg javasolja a törvényhozásnak a lelkészi fizetések kiegészítését.

A javaslat e hiánya ne kerülje el most képviselőink figyelmét, a törvényhozás hozza helyre e mulasztást.“

„**Cirkevné Listy.**“ „A kultus minister február 7-én benyújtotta azt a törvényjavaslatot, mely szerint a nem kath. lelkészek fizetése 600, illetve 800 frtra az állam pénztárából egészítendő ki. Így akarja a kormány beheggeszteni a lelkészek sebeit, a melyeket az egyházpolitikai törvények ütöttek rajtuk, így akarja teljesíteni azon ígéretét, a melyet az evang. egyház fejeinek adott akkor, a mikor azon törvények megszavazásánál szüksége volt rájuk. Hogy az állam ezen segély értékéért hatalmat vesz magának a segélyezett lelkészek és az illető egyházak felett, világosan kitűnik a törvény azon intézkedéséből, mely szerint a segélyt a minister maga állapítja meg és veszi el, sőt még fegyelmi vizsgálatot is rendeltethet el oly lelkész ellen, a ki ellen panasza adatott be. A magyar politikai sajtó egész örömmel üdvözli a javaslatot, mert hogy általa lekenyereztetnek a román, szerb és felföldi pánzláv lelkészek. Hogy ez a törvényjavaslat halálos dőfése az evang. egyház autonomiájának, az nyilvánvaló, de a mai siralmas helyzetben nem kétkelhetünk a felől, hogy egyházunk főhatóságai elfogadják, sőt még kínálni is fogják a gyülekezeteknek és az államsegély ezen tal leneséjeért eladják a függetlenség és autonomia első szülött jogát. Hej! Ha ilyen merényletet tervezett volna az ismert pápens, milyen nagy láрма keletkezett volna annak a nyomában? Ma már az ilyen merénylettel szemben sem szólal meg a lelkiismeret szava.“ (Pedig hangosan megszólalt!)

RENDELETEK.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek valamennyi közigazgatási bizottsághoz intézett és az egyházi főhatóságokkal is közölt 1898. évi 1413 sz. a. kelt körrendelete

a községi és felekezeti elemi iskolai tanító: korpótlék igénye tárgyában.

Az 1893. évi XXVI. t. cz. 2. §-a az összes elemi népiskolák tanítói számára 300 frtnál nagyobb fizetésükbe be nem számítható, 250 frtig emelkedő 50 frt évötödös pótlékot biztosított

A korpótlék alapját képező szolgálati idő az említett törvény hatályba léptével, azaz 1893. évi szept. 25-ével vevén kezdetét, a törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 12. §-ában fog-

laltak szerint mindazon, megválasztás vagy kinevezés alapján működő tanítók és tanítónők, kik az említett időponttól kezdve szolgálatuk folytonosságát igazolni tudják, 1898. évi október 1-étől kezdődőleg, első korpótlék gyanánt kiszolgáltatandó évi 50 frtra igénynyel bírnak.

A korpótlék kiszolgáltatása az iskolafentartók kötelezettségét képezi s csakis hivatalosan megállapított és igazolt szegénységük esetén van helye a hivatkozott törvény 14. §-a és az utasítás 17. §-a értelmében az állam részéről való segélyezésnek.

Felhivom ez ok folytán a közigazgatási bizottságot, hogy a végrehajtási utasítás 24. §-ának rendelkezéséhez képest figyelmeztesse f. é. ápril. hó végéig a községi iskolaszékeket és felekezeti iskolai hatóságokat, mikép a korpótlékot a tanítók részére biztosítsák, vagy ha arra képesek nem volnának, államsegélyt kérő, kellően felszerelt folyamodványukat 1898. évi június végéig a közigazgatási bizottság útján annál inkább nyújtsák be, mert később beérkező kérvényeket figyelembe venni nem fogok.

A közigazgatási bizottság igyekezzék az egyes kérvényeket, különösen azon iskolafentartókkal szemben, melyek a tanító fizetésének kiegészítéséhez ez ideig államsegélyt igénybe nem vettek, úgy az igény jogosultsága, mint a felszerelés, de főleg az iskolafentartó anyagi helyzetének tekintetéből a leglelküismeretesebb elbírálás alá venni, hogy a tanítók törvény-biztosította jogának államsegélylyel való érvényre emelése mellett, az államkincstár jogos érdekei szem előtt ne tévesztessenek.

Megjegyzem, hogy a kérvények iskolánként külön tárgyalandók és külön, indokolt javaslat kíséretében terjesztendők fel.

Figyelmeztetem egyuttal a közig. bizottságot, hogy mindazon esetekben, midőn az iskolafentartó korpótlék czimén államsegélyért nem folyamodik, vagy esetleg anyagi erejéhez mérten a kiszolgáltatás kötelezettsége vele szemben kérvénye alapján részben vagy egészben megállapítatik, a legszigorubban ügyeljen arra, mikép az említett törvény és annak végrehajtása tárgyában kiadott utasítás rendelkezései a legszorosabban betartásának s a tanítók korpótlék czimén kijáró illetményüket is pontosan megkapják.

T E M E T Ő .

Korossy Gyula ó-becsei ev. lelkész folyó évi február hó 15-én délután 5 órakor Karlócán, életének 30-ik évében, hosszas betegség után elhunyt.

ÜZENETEK.

Sz. J. 1897. okt. 1-ig ki van fizetve a most küldött összeggel. — **S. K.** Egy hétig nem voltam itthon, azért késett meg. No de most sem késő! — **N. L.** Olyan beszédek akarok csak a gyűjteménybe fölvenni, melyek még nem jelentek meg másutt. — **Z. D.** Kivánságod szerint; köszönöm. — **K. S.** Az Otthon nyugtatóját annak idején megkaptam, rögtön ki is szedtettem, csakhogy mindig kiszorult a sürgősebb közleni valók miatt. A fejedelem-asszonyt köszönettel fogadtam. — **W. S.** Megkaptam, köszönöm. — **Cs. Gy.** Köszönettel megkaptam. Ha majd együtt lesz a gyűjtemény, s valamelyik vasárnap perikopájára nem lesz beszéd: akkor fogok kérni arra a vasárnapra valakitől, míg a gyűjtemény teljes lesz. A családi kettős örömhöz szerencsét kívánok! — **Sz. S.** Szíveskedjék olyan alakban beküldeni, a milyenben nyomdába lehet adni; egymagam nem győzök mindent átdolgozni! könnyebben megírhat valaki egy hirt kellő alakban egy évben — mondjuk — egyszer, mint én sok hirt hétről hétre! — **K. J.** Köszönöm, kerül még ott több is! — **L. J.** A Hase-szoborra gyűlt összeget a mai napon elküldöttem becses címére; a közben kiadott min. rendelet miatt nem nyugtáztam a lapban. Bizony hozzáam keveset küldöttek! Rásó M. 70 kr, Sztéhlo János 1 frt. Sztéhlo Gerő 1 frt. Linberger István 1 frt. Méltóztassék a többivel ezt is rendeltetése helyére küldeni.

Pályázat.

A Sárosmegyében fekvő **kapi-németfalvi ág. hitv. ev. egyházközség**

lelkészi állomására.

A fizetés készpénzben, természetményekben, földjövedelemben az államsegélylyel együtt a **800 = nyolcszáz forintot** eléri.

A pályázat határideje **f. évi márczius 15-ike.** Jelentkezés alólirotnál.

Kelt Budamérban (Sárosmegye u. p. Lemes) 1898. február 20-án.

51—1

Chotvács Endre

ev. főesperes.

Pályázat ág. hitv. evang. vallástanári állásra.

Az állam által segélyezett **nyiregyházi ág. h. ev. főgymnasiumban** rendszeresített

vallástanári tanszékre

pályázat hirdettetik.

A megválasztott vallástanár **javadalma évi 1200 frt törzsfizetés és 250 frt lakbérilletmény,** negyedévi előleges részletekben, mely fizetés azonban a többi rendes tanárok fizetésével egyenlően 1600 frtig emelkedhetik; ugyancsak öt 100—100 frtos ötödéves korpótlékra van igénye. — Ha ez állás esetleg helyettes tanárral töltenek be, ennek fizetése 800 frt lesz.

A rendes vallástanár véglegesítése is csak egy évi működés után történik.

Kötelességei: a) első sorban a vallástani tárgyak tanítása a főgymn. tanácsa által az egyetemes egyházi tanterv alapján megszabott tanrend szerint és óraszámában. b) Téli hónapokban az ág. h. ev. ifjúsággal vasárnaponként isteni tisztelet tartása. c) Kiváló teendője a felekezeti ifjúság életének vallás-erkölcsi gondozása.

Ezen állás elnyeréseért a szabályszerűen képesített pályázók, kellően felszerelt — esetleg eddigi működésüket igazoló okmányokkal ellátott — folyamodványukat a **nevezett főgymnasium igazgatóságához** folyó évi márczius hó 31-ig nyújtják be.

Középiskolai tanári képesítéssel is bíró pályázók előnyvel bírnak.

A megválasztott vallástanár helyét folyó évi **szeptember hó 1-én** elfoglalni köteles.

Nyiregyháza, 1898. évi február hó 14-én.

Dr. Meskó László
főgymn. felügyelő.

Leffler Sámuel
főgymn. tanácsjegyző.

Konfirmáltak anyakönyve

és

EMLÉKLAP

a konfirmáció napjára

kapható

VERES LAJOSNÁL

Orosházán.